

متن پرسش

سلام: نظر شما در مورد این یادداشت چیست؟ معاون نهاد کتابخانه های عمومی به مناسبت حضور آن نهاد در نمایشگاه الکامپ به بیان ملاحظاتی درباره نسبت تکنولوژی با بایسته های فرهنگی پرداخته است. او پس از مروری بر رساله «پرسشی در باب تکنولوژی» از مارتین هیدگر، در پایان گفته است وظیفه فرهنگی مصرف کننده تکنولوژی چیست؟ شاید پاسخ هیدگر این است که مراقب تفسیر جزمی از تکنولوژی باشیم؛ جهان را با نگاه مهندسی نبینیم؛ تکنولوژی را «گزینش» کنیم و آن را با زیست بوم فرهنگی و اجتماعی خود بی آمیزیم و تناسب دهیم؛ در معلومات برآمده از تکنولوژی غرق نشویم و از یاد نبریم که ما، سرانجام، با انسان سروکار داریم؛ از یاد نبریم که «بازاریابی و فروش»، «شناسایی جایگاه خود در شبکه جهانی دیجیتال»، «برقراری دادوستد علمی با دنیا و آشنایی با تجربه های جهانی»، «آورده مالی»، «در معرض دیدبودن»، «برقراری ارتباط» و بسیاری دیگر از اهداف رنگارنگ سازمانی، آن گاه بامعناست که تکنولوژی را در قامت یک «سرمایه فرهنگی» ببینیم (مدیریت فناوری اطلاعات)؛ سرمایه ای که قرار است رافع نیازهای ما باشد، نه عامل تسخیر طبیعت و ما. تکنولوژی برای ما چیزی عاریتی است و محصول «وضع فرهنگی» ما نیست؛ به همین دلیل باید درباره آن بحث کنیم. آری، تکنولوژی تقدیر ماست. از این تقدیر آگاهانه استقبال کنیم و «خانه ای در خورد» آن بسازیم. (iranpl.ir/xpWF) نوشتن چنین یادداشتهایی از مدیران فرهنگی غنیمت است. ولی پرسش این است که یک مدیر اجرایی آیا به نوشتن این یادداشت بسنده کرده است یا برای مقصد این نوشتار قیامی هم داشته است؟ اگر امکان آن فراهم نیست که باید با تغییر در نوع نوشتن از این امور، از عسرت ها گفت و اگر فراهم است که باید گزارش داد. به نظر می رسد حداقل باید در این موارد از اندیشمندان برای نظردهی و گفتگو دعوت کرد و در کارهای کوچک اقدامات عملی را سامان داد.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: باید این نوع حضور و ورود را به فال نیک گرفت و اگر حقیقتاً بخواهیم از طریق انقلاب اسلامی در جهان حاضر شویم و متذکر انهدام جهان ذیل تکنولوژی عنان گسیخته باشیم، باید این نوع نگاه را تقویت کرد. در رابطه با نسبت توحیدِ آخرین دین و هوش مصنوعی بنا شده است در جلسه اخیری که در شرح سوره «علق» در پیش است عرایضی بشود که قسمتی از یادداشت مربوط به آن بحث خدمتتان ارسال می گردد. موفق باشید

- با حضور در توحید آخرین دین و عبور از ظلمانی‌ترین توهّمات، این انسان است که باید مواظب باشد هوش مصنوعی محور زندگی او را در اختیار نگیرد. زیرا انسان مدرن با حضوری که در علوم دقیقه پیدا کرده و با محور قراردادن محاسبه‌های عقل ریاضی و قراردادن ابزار الکترونیکی در زندگی خود، در امتداد همان حضور، هوش مصنوعی به میان آمد. حال این انسان است و تصویری که از دست‌آوردهای جدید زندگی الکترونیکی خود دارد که آیا هوش مصنوعی را جانشین انسان کند و یا با نگاه توحیدی ناب اسلامی و با نظر به سنت‌های جاری در عالم، مواظب باشد ابزارهایی مانند هوش مصنوعی موجب هرچه بیشتر رشد توهّمات انسان نگردد و در نتیجه از این طریق انسان را در اختیار بگیرد.

بحث در تفاوت تفکر محاسبه‌گر است با تفکری که با درک معنویات عالم، آینده خود را مدیریت می‌کند، در حالی که تکنولوژی، حاصل تفکر محاسبه‌گر است و در آخرین صورت آن با هوش مصنوعی روبه‌رو هستیم و در این صورت اگر انسان آینده در مسیری پای گذارد که در محدوده تفکر محاسبه‌گر باشد، این انسان و هوش مصنوعی در همدیگر منحل می‌شوند و در عمل هوش مصنوعی رقیب چنین انسانی می‌گردد، یعنی انسانی که در حد انسان محاسبه‌گر تقلیل یافته. مثل آن که خود ما جوانان با هوش خود را به کامپیوتر توصیف می‌کنیم. بدین معنا در واقع می‌گوییم این جوان به دستگاه محاسبه‌گر شبیه است. در رقابت بین انسان با هوش مصنوعی که محور همه چیز محاسبه‌گری ریاضی مد نظر است، البته هوش مصنوعی انسان را مقهور خود می‌کند، مگر آن که انسان متوجه باشد امکانات دیگری دارد و «ربّ اکرم» او بنا دارد آن امکانات را با او در میان بگذارد تا امکان اندیشیدن به موضوعاتی که ماورای اندیشیدن به موضوعات محاسباتی است برایش پیش آید و این با توحید آخرین وحی الهی به عالی‌ترین نحوه شکل می‌گیرد. انسان در این حالت متوجه می‌شود علاوه بر آنچه کامپیوتر و هوش مصنوعی به او می‌دهد، امکانات دیگری هم دارد، این انسان مقهور هوش مصنوعی نمی‌شود.

- در نظر به انسان آینده و انسان آخرالزمانی، بحث در آن است که آیا آن انسان به آینده تکنولوژی می‌اندیشد و یا به آینده خودش و امکاناتی که وحی الهی در مقابلش قرار داده تا از طریق تکنولوژی بلعیده نشود و تنها نسبتی با تکنولوژی داشته باشد و این در صورتی است که خود را تا محدوده عقل تکنیکی تقلیل ندهد و به «باسم ربّ» خود نظر کند که ربّ اکرم است. آیا نباید با نظر به توحید آخرین وحی الهی متوجه باشیم با غفلت از «اسم ربّ» کار انسان به بلعیده شدن توسط تکنولوژی می‌انجامد و این هوش مصنوعی است که آینده بشر را در دست می‌گیرد؟ این‌جا است که در این آخرین زمان، انقلاب اسلامی با توحید اسلامی بنا دارد سرنوشت بشر جدید را از بلعیده شدن توسط تکنولوژی نجات دهد. توحید آخرالزمانی انقلاب اسلامی، راه‌های جدید و متعالی در مقابل او قرار می‌دهد، به همان معنایی که فرمود: «عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ» یعنی انسان آخرالزمانی را به حقایقی آگاه می‌کند که خودش از آن آگاهی نداشت و راه نجات از سیطره اموری مانند هوش مصنوعی آن است که میدان در

اختیار موحدانی باشد که متوجه امکانات متعالی انسان نیز باشند.

- آری! تکنیک‌های هوشمند به یک معنا زندگی انسان را در اختیار می‌گیرد برای دستکاری کردن خود انسان و مسیری است برای انحلال انسان، مگر آن‌که به نور توحید اسلامی، انسان بتواند خود را فراتر از تکنولوژی حفظ کند که در این زمانه انقلاب اسلامی این مهم را به عهده گرفته و سوره «علق» حکایت توجه به آغاز تاریخی است تا به جای آن‌که انسان گرفتار خرافات آخرالزمانی گردد، به «اسم ربّ» نظر کند و در ابعاد متعالی‌اش رشد نماید. زیرا پروردگار ما بنا دارد ما را به خودمان وا نگذارد تا مانند جهان بی‌پروردگار سرگردان باشیم.